

eum nomine Comitis Pisani Vigolinus. Eum sequuti sunt alii; interque eos *Ioannes Agnellus*, qui dux Pisanorum appellatus est, anno *clcccclxiv*. Tertius ab eo *Gerardus Apianus* Pisanos Iohanni Galeatio Mediolanensium Duci vendidit. Post per *Ioannem Gambacurtam* in potestatem venerunt Florentinorum, migrantibus civibus plerisque aliis alio, quibus gratius fuit foris libertate sua frui, quam domi alienis dominis servire. *Academiam* habet omnium disciplinarum genere insignem, in qua docuerunt *Franciscus Aretinus*, *Philippus Decius*, *Bartolus*, & alii. Eam cum urbis fortuna lapsam restituit *Cosmus Medices*, vocatis eo ad juris professionem *Andrea Alciato*, ad Medicinæ *Matthæo Curtio*. Viros claros Pisa multos in lucem edidit, qui patriam nominis sui splendore illustrarunt, nominatim vero *Eugenium III Pontificem Romanum*, *Reynerium* & *Bartholomæum prædicatorii ordinis homines*, quorum prior eximium illud *Pathologiae opus*, alter *Summam casuum*, ut vocant, conscientiae, quæ Pisana dicitur, conscripsit. *Archiepiscopatus* titulo floret, cui suffragantur *Massanensis* & *Civitatisensis*. Etiam *Corficæ insulae primas* est *Archiepiscopus Pisanus*, amplissimis *Pontificum Max. prerogativis ornatus*. Servatum hic aliquandiu fuit nobilissimum illud *Pandectarum volumen*, *Constantinopoli à Pisanis allatum*, postea *Florentiam translatum*, unde *Pandectæ hodiè Florentini*. *Celebris quoque est Pisa Concilio Generali*, quod hic celebratum anno *clccc* causa schismatis inter duos Pontifices, *Gregorium XI* & *Benedictum XII*, exorti. Inceptum hic quoque conciliabulum aliquot Cardinalium adversus *Iulium II*, quæ res cum populo innotuisset, arreptis, quæ furor subministrabat, armis, omnes eos profugere coëgit, qui ea de causa convenerant. In hac urbe *Otho I Imperator septem Germanorum instituit familias*, quas & honoribus & facultatibus ornavit. Sunt eæ: *Casæ-Macta*, *Gatana*, *Orlandi*, *Ripa-fracta*, *Viccomites*, *Gusenarii*, *Dodi*. *Præmarium templum*, quod *Domnum* vocant, ambitum habet *lxxxl* passuum, columnis subnixum *lxx*, quod ipsum, uti & splendida *Præfulis ædes*, ex spoliis ædificarunt Pisani, quæ devictis ad *Panormum Saracenis* retulerunt: *Condita in hoc templo sunt ossa Henrici VII Lunæburgensis*, Imperatoris, *Pisas translata anno clcccxxvi*. Est ibidem sepulcrum *Vladislai*, illustrissimi Ducis *Texanensis*, qui *Pisis obiit anno clcccclvi*. *Monstrantur ibidem à civibus cadavera Gamalielis, Nicomedis, & Abdia*, patris, filii & nepotis, *Hierosolymis eo traducta*. *Sepulcretum pedes oblongum cccc lxxxvi*, latum *clx*, pulcherrime exornatum; *Campus Sanctus* dicitur, quod ejus terra, ut volunt, *Hierosolymis fuerit transportata*, mortuorumque *cadavera hic loci non ultra naturalem diem persistant*. *Turris huic templo vicina*, non tamen contigua, tota quoque *marmorea & in-*

Italia.

clinata, arte & industria architecti *Iohannis ab Oeniponte*, Germani, uti indicat epigraphe, anno Christi *clccclxiv*, 1 Mensis Augusti, obliqua sic structa (similis inclinata isti *Asinellorum Bononiæ*) à fundamentis exurgens ad altitudinem *clliii* grad. Ager suburbanus copiosam fert segetem, ut toti ferè *Etruriæ* proventus ejus sufficiat, quin & *exteris annonæ caritatem* subinde levet. *Vina fert*, sed non adeo laudata. *Pepones hic optimi*.

Post *Pisas* in littore sequuntur *Vada*, quæ *Vada Vada* Volaterrana *M. Tullio* dicuntur. *Recedentibus marinis plus æquo aquis*, quorundam ædificiorum rudera visuntur, quæ vel *Vadorum* fuere pars, vel aliud *Volaterranorum opus*.

Succedit, sed paulo interius situm, *Bulgarium* oppidum, *Bolgari*, frumenti fructuumque copia mirè affluens; sed *aquarum dulcium supra modum inops*.

Pistorium *Ptolemæo* *πυστωρ*, unde etiam nunc vulgo vocatur incolis *Pistoia*, *Antonino* videtur fuisse ad *Pisores*. *Oppidani inde dicuntur Plauto in Captivis Pistoriensis*. unde *Salustius* in lib. de bello *Catilinario*, & *Iul. Obsequens* in libro de *Prodigiis*, in agro *Pistoriensi Catilinam victum* narrant. *Alii ita dictam volunt à Pistorum frequentia*, alii à *peste*, quæ reliquias *Catilinæ*, in agro *Pistoriensi*, qua *Florentiam spectat*, debellati, affixit. quod *Facius Vbertus* in hanc sententiam prodidit:

*Sextium, Magianicum & Garfanianam,
Lunamque vidi, & incedens ad Pistorium,
Nevolam, Pisciam, Lunensemque regionem.
Dubium non est perscriptum esse multis paginis,
Propter ingentem pugnam, quæ tum facta,
Quum Catilina vires gaudiumque perdidit,
Multos vulneribus affectos, exulesque multos
Nobiles homines ex urbe Roma
Congressos, mutuo sibi ignovisse,
Et uti gentem malis fessam domitamque
Hic confedisse, ac propter pestilentiam
Ab iis urbem hanc tum Pistorium vocatam.*

Inscriptione sigilli Pistoriensis hujusmodi utuntur: Quæ volo tantillo Pistoria cælo sigillo. *Mœnibus eam cinxit auxitque plurimum Desiderius Longobardorum rex*, uti in ejus edicto legitur: nec aliam post interitum *Catilinæ veterem memoriam hujus urbis reperire est*. Exinde cum *Florentinorum opes augeri cœpissent*, ab iis expugnata est, disjectis *mœnibus & complanatis fossis*, agroque inter ipsos & *Lucenses belli focios diviso*. Postea enatis discordiis tota *ditionis Florentinorum facta est*. *Primam hanc urbem fuisse; quam Florentini imperio subegere*, nimirum anno à *Christo nato mccc*, *Leonardus Aretinus auctor est*. Hinc in partes abiit *Alborum & Nigrorum*, inter quas magnis cædibus vulneribusque dimicatum frequenter. His extinctis successerunt alia æquè perniciose *Cancellariorum & Panzaticorum*, quæ ad sua usque tempora durasse scribit *Leander Albertus*, usq;

V u u

adeo